

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ПІДЛІТКІВ У ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

У статті, розглядаються проблеми, які на сьогоднішній день існують у школах різних типів та пов'язані із соціалізацією учнів. Сучасний світ характеризується постійними змінами. Школа як інститут соціалізації також зазнає трансформацій. Розвиток середньої освіти в Україні відбувається на всіх рівнях та, зокрема, на державному. У освітній системі впроваджуються реформи та готуються документи, де прописуються напрямки розвитку. Проте, на практиці, даний процес відбувається повільно, навчальні заклади не встигають та не мають достатніх ресурсів для задоволення потреб, які перед ними ставить суспільство. Як наслідок, така ситуація призводить до того, що сучасні випускники не отримують у школах необхідних знань, навичок та вмінь, які їм необхідні для подальшого життя. Очевидно, що для забезпечення успішної соціалізації підлітків у освітніх закладах, потрібно вдосконалювати систему освіти.

Ключові слова: *соціалізація; освітня соціалізація; національне виховання; освіта; компетентнісний підхід; самостійність; комунікативність; колаборація; критичне мислення; креативність.*

Постановка проблеми. Тема соціалізації та соціалізованості людини продовжує бути актуальною. Перш за все, це обумовлено трансформаціями та змінами, які відбуваються у світі. Для того, щоб бути активним членом суспільства, організувати власне життя та життя своєї родини, людина мусить постійно реагувати на зміни, які відбуваються навколо, а також самостійно здійснювати їх. Особливо складними на сьогодні є проблеми соціалізації підлітків, оскільки від їх успішного розв'язання залежить успішність усього подальшого життєвого шляху людини. У зв'язку із цим ми досліджуємо саме проблему соціалізації підлітків у освітніх закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорія соціалізації особистості має велику історію, проте до сьогоднішнього дня не існує єдиного розуміння поняття «соціалізація». Розробка поняття почалася із праць Г. Тарда та Ван Женнеп, згодом проблема дискутувалась А. Валлоном і Ж. Піаже. Перші передумови до концептуального підходу були створені Е. Дюркгеймом [3]. Значний внесок у розробку теорії соціалізації зробили представники біогенетичного підходу (Ч. Дарвін, Е. Геккель, Дж. Ст. Холл, А. Гезелл), які розглядають соціалізацію людини як результат існування її вроджених механізмів, що сформувалися у ході еволю-

ції. Представники соціогенетичного підходу (Р. Бенедикт, М. Мід) результат соціалізації людини бачать у адаптації людини до культури. З точки зору символічного інтеракціонізму, соціалізація – це процес засвоєння індивідом певної системи соціальних ролей, з якою пов'язані соціокультурні значення і символи. У соціально-екологічному підході (У. Бронфенбреннер), соціалізація визначається як складний процес, у ході якого людина реконструює своє життєве середовище, під впливом всіх елементів цього середовища та взаємозв'язків між ними. Автор теорії соціального навчання А. Бандура розуміє соціалізацію як процес навчання, для якого необхідним є підкріплення. У психоаналітичних трактовках, соціалізація – це процес оволодіння природними інстинктами за допомогою захисних механізмів особистості [3].

У 1959 р. поняття «соціалізація» було додано до реєстру американської соціологічної асоціації. У кінці 60-х років проблема соціалізації виходить на міждисциплінарний рівень та починає досліджуватися філософами, соціологами, педагогами та психологами, зокрема вітчизняними [3]. Слід відзначити теоретичні розробки таких вчених як Б. Паригін, І. Кон, Б. Ананьєв, Т. Шибутані, С. Батенин, Н. Калайков, Л. Виготський, Г. Андреева, Є. Весна, В. Мухіна, Ю. Семенов, Є. Соколов, А. Петровський, Г. Ващенко.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес соціалізації можна розглядати як такий, що має рівневу структуру. Соціалізацію розглядають на соціетальному рівні (мега-рівень), соціально-груповому (макрорівень) та індивідуально-особистісному (мікрорівень). Зміст соціалізації на соціетальному рівні розкривається в контексті процесів відтворення і розвитку соціальної системи в цілому і її окремих компонентів. Зміст соціалізації на соціально-груповому рівні розглядається в контексті соціальних груп. Змістом індивідуально-особистісного рівня є вікові стадії соціалізації, механізми формування ідентичності особистості та інші питання, які стосуються процесу соціального становлення людини [10].

Для нашого теоретичного дослідження важливими є напрацювання Г. Андреевої, яка виокремлює три сфери, в яких розгортається зміст процесу соціалізації особистості: діяльність, спілкування і самосвідомість. Такий розгляд проблеми соціалізації дозволяє нам поступово перейти до аналізу навчальної діяльності, як необхідної складової входження індивіда у суспільство, його становлення та розвиток.

Згідно з концепцією національного виховання, соціалізація включає засвоєння людиною соціального досвіду, цінностей, норм, установок, що сприяє включенню до системи соціальних зв'язків та набуттю досвіду [6]. Освітня соціалізація є процесом і резуль-

татом соціальної та особистісної зрілості користувачами освітніх послуг. Загальним критерієм успішної соціалізації визначають готовність особистості творчо освоювати та здійснювати певні соціальні функції, при цьому забезпечуючи реальне відтворення та розвиток суспільства, і власну самореалізацію [5].

Розвиток освіти в Україні визначається на державному рівні та затверджується у відповідній програмі. Мета державної політики щодо розвитку освіти полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти. Пріоритетними щодо розвитку освіти є: особистісна орієнтація освіти; формування національних і загальнолюдських цінностей; створення для громадян рівних можливостей у здобутті освіти; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя; пропаганда здорового способу життя; розширення україномовного освітнього простору; забезпечення освітніх потреб національних меншин; забезпечення економічних і соціальних гарантій для професійної самореалізації педагогічних, науково-педагогічних працівників, підвищення їх соціального статусу; розвиток дошкільної, позашкільної, загальної середньої освіти у сільській місцевості та професійно-технічної освіти; органічне поєднання освіти і науки, розвиток педагогічної та психологічної науки, дистанційної освіти; запровадження освітніх інновацій, інформаційних технологій; створення індустрії сучасних засобів навчання і виховання, повне забезпечення ними навчальних закладів; створення ринку освітніх послуг та його науково-методичного забезпечення; інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів. Дані положення прописані у Національній доктрині розвитку освіти, затвердженої Президентом України 2002 року [1]. Крім того, зазначається нероздільність навчання та виховання та завдання організації освіти, що спрямоване на утвердження людини як найвищої соціальної цінності.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. № 964 затверджено положення про загальноосвітній навчальний заклад. Відповідно до цього положення, головним завданням загальноосвітнього навчального закладу є забезпечення реалізації права громадян на загальну середню освіту, формування і розвиток соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою

громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, підготовленої до професійного самовизначення, а також створення умов для оволодіння системою наукових знань про природу, людину і суспільство [2]. Для реалізації даного завдання необхідним є створення відповідних умов у навчальних закладах. В свою чергу, для того, щоб створити такі умови, потрібно розуміти психологічні закономірності навчальної діяльності, вікові та психофізіологічні особливості учнів, їх потреби та задачі розвитку.

В Україні функціонують різні типи загальноосвітнього навчального закладу I, II, III ступенів:

1) середня загальноосвітня школа - загальноосвітній навчальний заклад I - III ступенів:

I ступінь - початкова школа (1 - 3 (4) класи - термін навчання 3 (4) роки);

II ступінь - основна школа (5 - 9 класи - термін навчання 5 років);

III ступінь - старша школа, як правило, з профільним спрямуванням навчання (10 - 11 (12) класи - термін навчання 2 (3) роки).

2) загальноосвітня школа-інтернат - загальноосвітній навчальний заклад з частковим або повним утриманням за рахунок держави дітей, які потребують соціальної допомоги;

3) вечірня (змінна) школа - загальноосвітній навчальний заклад II - III ступенів для громадян, які не мають можливості навчатися у школах з денною формою навчання;

4) спеціалізована школа (школа-інтернат) - загальноосвітній навчальний заклад I - III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів;

5) гімназія - загальноосвітній навчальний заклад II - III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів відповідно до профілю (переважно гуманітарного);

6) ліцей - загальноосвітній навчальний заклад III ступеня з профільним навчанням і допрофесійною підготовкою;

7) колегіум - загальноосвітній навчальний заклад III ступеня філологічно-філософського та (або) культурно-естетичного профілю;

8) спеціальна загальноосвітня школа (школа-інтернат) - загальноосвітній навчальний заклад для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;

9) загальноосвітня санаторна школа (школа-інтернат) - загальноосвітній навчальний заклад I - III ступенів з відповідним профілем для дітей, які потребують тривалого лікування;

10) школа соціальної реабілітації - загальноосвітній навчальний заклад для дітей, які потребують особливих умов виховання (створюється окремо для хлопців і дівчат) [2].

Наявність в Україні різних типів навчальних закладів надає можливість учням отримувати освіту, враховуючи їх життєву ситуацію. Багато шкіл використовують наукові напрацювання та рекомендації вчених, щодо організації навчального процесу. Проте, досліджень результативності новітніх програм не достатньо, тому виникає потреба подальших досліджень вчених у цьому напрямку.

На сьогоднішній день, прийнято говорити про необхідність компетентнісного підходу в освіті. Л. Новікова під компетентцією розуміє поєднання знань, вмінь та навичок учня у певну інтегративну єдність, яка передбачає світоглядний, ціннісний результат навчання. Власне поняття «компетентність» розглядається дослідницею як складна інтегративна здібність людини діяти, вирішувати освітні, професійні та життєві проблеми, спираючись на наявні компетенції та життєвий досвід [11].

Л. Закурдаєва зазначає, що важливою складовою компетентнісного підходу в освіті має стати робота, спрямована на формування соціальної компетентності кожної дитини, що є активним проявом її соціалізації [8].

Для нас доцільність такого підходу є зрозумілою та очевидною. Проте, постає питання наскільки реалізуються ті завдання, які поставлені перед навчальними закладами. Та якою мірою підготовлений педагогічний колектив, чи створені відповідні умови у навчальному закладі для здобуття учнями різних компетентностей, і, зокрема, соціальної компетентності.

Для розуміння сутності навчальної діяльності, важливим є усвідомлення обґрунтованих Ю. Швалбом двох принципових фактів, що мають методологічне значення. По-перше, навчальна діяльність є соціально-розподіленою та здійснюється як взаємодія трьох суб'єктів: вчителя, учня та програми. По-друге, діяльність кожного суб'єкта набуває культурного та особистісного сенсу лише за умов їх поєднання у навчальних ситуаціях [14]. Значимими відносинами, які визначають функціонування педагогічної системи, є системні відносини «вчитель – учень», «вчитель – програма», «учень – програма». Система взаємодії «учень - вчитель» є базою та задає зміст навчальної діяльності учня. Системні відносини «учень - програма» починають складатися не раніш, ніж на кінець молодшого шкільного віку, та визначає становлення учня як суб'єкта процесу самоосвіти. Учень може проектувати власну навчальну діяльність. Дана система є базою для розвитку здатності

до самостійного навчання. Системні відносини «вчитель - програма» утворюють простір реального навчального змісту, що розгортається в процесі навчання. У випадку, коли уявлення педагога та зміст навчальної програми збігаються – формується внутрішньо несуперечлива система навчальних завдань, що визначає функціонування всієї педагогічної системи. У випадку розбіжності уявлення педагога та змісту програми – реальна педагогічна система не утворюється [14].

Проблему взаємодії учнів, вчителів та програми у навчальному процесі можна розглянути у більш широкому контексті. М. Раттер вбачає залучення батьків до активної участі у шкільних справах як сприятливий фактор для успішності дітей у школі. Важливо, щоб батьки ставали партнерами у процесі отримання освіти. Це може бути надання можливості батькам розповідати учням про свою роботу, організацію відвідування школярами місць, де працюють їх батьки і т. д. [13].

Стає зрозумілим, що взаємодія суб'єктів навчання має бути узгодженою, якщо метою школи є створення умов для набуття учнями компетентностей. Однак, на практиці, досягнення такої узгодженості потребує вироблення механізмів взаємодії. Зарубіжні дослідники звернули увагу на існування конфлікту між цінностями, які декларувалися у школі та мораллю та цінностями, які засвоює молодь поза школою. С. Шугерман, досліджуючи чотири школи у Лондоні, виявив, що підлітки заперечують шкільні цінності та норми. На думку вченого, проблемну ситуацію можна змінити, якщо школа буде включати більше складових, які будуть задовольняти соціальні інтереси підлітків. Досягнути цього можна через розширення позакласних форм діяльності підлітків, за яку вони будуть відповідальними [13].

Іншим чином постає виглядає ситуація для учнів, які навчаються в інтернатах та не мають постійної підтримки батьків чи інших дорослих. В Україні діє мережа інтернатних закладів, що успадковані з радянських часів. О. Байдарова зазначає, що лише 40 % випускників шкіл-інтернатів забезпечені житлом, роботою, проте більшою проблемою є неготовність вихованців інтернатів до самостійного життя. Більшість вихованців має труднощі із самообслуговуванням, вони не вміють розпоряджатися грошима, мають проблеми з комунікацією і т.д. [4]. Багато дослідників розділяють думку про те, що сім'я є головним інститутом соціалізації. Однак, для більшості вихованців інтернату, навчальний заклад є головним середовищем для входження у суспільство. Тому, неналежно створені умови в інтернаті значно ускладнюють процес соціалізації підлітків, які не отримавши необхідних знань та навичок залишаються на одинці із проблемами дорослого життя. Виникає

потреба у розвитку мережі інститутів наставництва. Такі інститути вже працюють у державі та надають випускникам підтримку, яку вони все ще потребують після випуску з інтернату.

Слід розуміти, що проблеми недосконалості шкільної освіти є актуальними для всіх країн світу. У доповіді «Освіта і компетентності в Європі», опублікованої у січні 1989 року «Круглим столом європейських підприємців» вказувалось, що промислові корпорації розглядають освіту і підготовку кадрів у якості стратегічних інвестицій, які важливі для їх розвитку. Промисловців непокоїло наступне: «багато молодих людей залишають школу, не маючи ані найменшого уявлення про ті компетенції, які їм будуть конче необхідні у професійному житті: здатність працювати в групі; командний дух і смак ризику; почуття відповідальності й особистої дисципліни; почуття ініціативи, допитливості, творчості; дух професіоналізму; прагнення до досконалості; почуття змагальності; почуття служіння загальній справі, патріотизм». Ці якості складатимуть основу «духу підприємництва» [9].

Д. Равен висловив думку про те, що розвивальне середовище, зацікавленість у нововведеннях та компетентнісне керівництво зустрічаються у навчальних закладах рідше, ніж будь-де. Таким чином, школа – найменш родючий ґрунт для формування та розвитку якостей, необхідних суспільству. Д. Равен провів опитування випускників шкіл. На запитання про те, які якості необхідні для виконання молодими людьми роботи, були отримані наступні відповіді: здатність працювати самостійно без постійного керівництва; здатність брати на себе відповідальність з власної ініціативи; здатність проявляти ініціативу, не запитуючи інших, чи слід це робити; готовність помічати проблеми і шукати шляхи їх розв'язання; уміння аналізувати нові ситуації і застосовувати знання для такого аналізу; здатність уживатися з іншими; здатність освоювати нові знання з власної ініціативи; уміння приймати рішення. Опитані випускники працювали там, де їм доводилось ставати учасниками спілкування, прогнозування, керівництва, координації дій з колегами. Вони мали проявляти винахідливість та ініціативу. Респонденти зазначили, що їм сподобалося наявність можливості проявляти себе з кращої сторони, брати на себе ініціативу, висловлювати власну думку, що цінується на роботі. У школі таких можливостей вони не мали [12].

Суспільство, що змінюється, потребує змін і у сфері освіти. М. Фуллан обґрунтовує роль освіти в усвідомленні філософії змін. Місія освіти – виховати громадян, які зможуть жити і продуктивно працювати в суспільстві, що стає все складнішим та більш динамічним. Школа має сприяти орієнтації молодого людини у житті, усвідомленню сутності глобальних, полікультурних змін та актив-

но долучатися до цих змін. Для реалізації місії школи, насамперед, управлінці та вчителі мають стати вмiлими носіями цих змін.

Головні положення філософії змін М. Фуллана полягають у наступному: 1) Педагоги мають стати носіями змін та задовольняти потреби учнів. Бути в курсі швидкозмінних технологій; 2) Зміни мають зосереджуватися на всіх інституціях та їх взаємодії, але освіта має покликання налагодити взаємодію між ними; 3) Вчитись – означає здатність досягати тих результатів, які нам потрібні в житті. Школа має допомогти учням оволодіти компетентністю як важливим засобом розуміння і здійснення змін. Нові компетенції – це шлях до ефективності; 4) Мета освіти – залучити якомога більше учнів до освітнього процесу, що означає, оволодіння ними головними ідеями, принципами, вміннями, розширення компетентності та способів засвоєння вмiнь та знань; 5) Кожен є носієм змін. Тому важливо бути готовим до невизначеності, вмiти побачити у проблемі джерело творчого розв'язання. Слід цінувати особистість та групи, особисті чинники змін, як корінь змін системи [7].

Сучасна людина для ефективного функціонування у суспільстві, має засвоїти певні навички, які необхідні у ХХІ столітті. Представники великих світових кампаній, хочуть бачити у своїх командах таких працівників. У різних країнах цей набір навичок дещо відрізняється. Узагальнюючі їх, можна виділити основні: комунікативність, колаборація, критичне мислення та креативність. Комунікативність проявляється у вмiнні висловити свою думку та почути думку іншого. Колаборація або співробітництво означає вмiння працювати спільно з іншими людьми для досягнення спільних цілей. Критичне мислення полягає у вмiнні аналізувати інформацію, піддавати існуючу інформацію сумніву та робити обмірковані судження. Креативність характеризується здатністю до продукування нових ідей, можливості виходу за рамки обставин та знаходженні неординарних рішень. Саме таке молоде покоління прагнуть бачити працедавці. Замість цього, часто зустрічається серед підлітків та молодих людей безініціативність, пасивність та байдужість.

Висновки. У сфері послуг існує велике розмаїття тренінгів, які пропонують навчання навичкам ефективної комунікації, ведення переговорів, управління, роботи у команді, саморегуляції, креативності тощо. Вони орієнтовані переважно на дорослих людей, які розуміють необхідність для себе цих навичок та знань, а також мають фінанси для оплати подібних послуг. Крім того, активно функціонують підліткові клуби та різні тренінги для підлітків, які діють за межами шкіл. У такому випадку стає зрозумілим, що навчальні заклади не задовольняють потреб сучасного суспільства. На наш погляд, така ситуація потребує вирішення. Сучасна школа

має стати місцем не тільки передачі знань, а й обміну досвідом, простором для командної роботи, самоствердження та вираження особистістю своїх думок, ідей, переживань. Особливо цього потребують підлітки, які готові навчатися, сприймати нове, реалізовувати ідеї. Важливим завданням є впровадження в освітніх закладах програм, інтерактивних курсів, тренінгів на актуальні для сучасних підлітків теми. Заходи мають реалізовуватися фахівцями з різних сфер, при цьому співпрацюючи із керівниками та педагогічним колективом школи.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку освіти затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 334/94 – К.: Дошкільне виховання. – 2002. - № 7.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. N 964 про «Затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад» / Офіційний вісник України – 2000 р., № 24, С. 168, стаття 1016, код акту 16092/2000.
3. Авер'янова Г.М. Особливості соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства / Г.М. Авер'янова, Н.М. Дембицька, В.В. Москаленко. – К. «ППП», 2005. – 307 с.
4. Байдарова О. Наставництво як форма соціальної підтримки випускників інтернатних закладів / О. Байдарова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: психологія, педагогіка, соціальна робота. – К.: «Київський університет», 2012. – №3. – С. 64-67.
5. Власова О.І. Акмеологічна модель розвитку обдарованого учня як цілісної особистості / О.І. Власова // Психологія і особистість. – К.: 2015. – №2 (8) Ч 1. – С. 230 – 242.
6. Гриньова М.В. Саморегуляція: навчально-методичний посібник / М.В. Гриньова. – П.: АСМІ. -- 2008. – 268 с.
7. Життєва компетентність особистості: науково-методичний посібник / За ред. Л.В. Сохань, І.Г. Єрмакова, Г.М. Несен – К.: Богдана, 2003. – 520 с.
8. Закурдаєва Л.Г. Соотношение категорий «социализация», «социальная компетентность», «социальная компетенция» в образовании / Л.Г. Закурдаєва – Ч. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: irpfd.uspri.ru.
9. Кальней В.А., Шишов С.Е. Технология мониторинга качества обучения в системе «учитель-ученик». – М.: Педагогическое общество России, 1999. -86 с.
10. Москаленко В.В. Соціалізація особистості: монографія / В. Москаленко. – К.: Фенікс, 2013. – 540 с.
11. Новикова, Л.И. Компетенции и компетентность - одно и то же? : профессиональный словарь / Л.И. Новикова // Преподаватель. XXI век : общерос. журн. о мире образования. - 2005. - №1. - М. С. 49-51.
12. Равен Д. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Д. Равен – М.: Когито-Центр, 2002. – 396 с.
13. Раттер М. Помощь трудным детям / М. Раттер – М.: Прогресс, 1987. – 424 с.

14. Швалб Ю. М. Психологічні механізми цілепокладання в учбовій діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра психолог. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна і вікова психологія» / Ю. М. Швалб. – К., 1997. – 32 с.

Spysok vykorystanykh dzerel

1. Natsional'na doktryna rozvytku osvity zatv. Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 17.04.2002 r. # 334/94 – К.: Doshkil'ne vykhovannya. – 2002. – # 7.
2. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 chervnya 2000 r. N 964 pro «Zatverdzhennya Polozhennya pro zahal'noosvitniy navchal'nyy zaklad» / Ofitsiynyy visnyk Ukrainy – 2000 r., # 24, S. 168, stattya 1016, kod aktu 16092/2000.
3. Aver'yanova H.M. Osoblyvosti sotsializatsiyi molodi v umovakh transformatsiyi suspil'stva / H.M. Aver'yanova, N.M. Dembyts'ka, V.V. Moskalenko. – К. «PPP», 2005. – 307 s.
4. Baydarova O. Nastavnytstvo yak forma sotsial'noyi pidtrymky vypusknnykh internatnykh zakladiv / O. Baydarova // Visnyk Kyiv's'koho natsional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka: psykholohiya, pedahohika, sotsial'na robota. – К.: «Kyiv's'kyi universytet», 2012. – #3. – S. 64-67.
5. Vlasova O.I. Akmeolohichna model' rozvytku obdarovanoho uchnya yak tsil'noyi osobystosti / O.I. Vlasova // Psykholohiya i osobystist'. – К.: 2015. – #2 (8) Ch 1. – S. 230 – 242.
6. Hryn'ova M.V. Samorehulyatsiya: navchal'no-metodychnyy posibnyk / M.V. Hryn'ova. – P.: ASMI. – 2008. – 268 s.
7. Zhyttyeva kompetentnist' osobystosti: naukovy-metodychnyy prosibnyk / Za red. L.V. Sokhan', I.H. Yermakova, H.M. Nesen – К.: Bohdana, 2003. – 520 s.
8. Zakurdayeva L.H. Sootnoshenye katehoryy «sotsyalizatsiya», «sotsyal'naya kompetentnost'», «sotsyal'naya kompetentsiya» v obrazovanii / L.H. Zakurdayeva – Ch. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa: ipid.uspu.ru.
9. Kal'ney V.A., Shyshov S.E. Tekhnolohyya monytorynha kachestva obuchennya v systeme "uchytel'-uchenyk". – M.: Pedahohycheskoe obshchestvo Rossyy, 1999. – 86 s.
10. Moskalenko V.V. Sotsializatsiya osobystosti: monohrafiya / V. Moskalenko. – К.: Feniks, 2013. – 540 s.
11. Novykova, L.Y. Kompetentsyy y kompetentnost' - odno y to zhe?: professional'nyy slovaryk / L.Y. Novykova // Prepodavatel'. XXI vek: obshcheros. zhurn. o myre obrazovannya. - 2005. - #1. - M. S. 49-51.
12. Raven D. Kompetentnost' v sovremennom obshchestve: vyyavlenye, razvyye y realizatsiya / D. Raven – M.: Kohyto-Tsentr, 2002. – 396 s.
13. Ratter M. Pomoshch' trudnym detyam / M. Ratter – M.: Prohress, 1987. – 424 s.
14. Shvalb Yu. M. Psykholohichni mekhanizmy tsilepokladannya v uchbovii diyal'nosti: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya d-ra psykholoh. nauk : spets. 19.00.07 «Pedahohichna i vikova psykholohiya» / Yu. M. Shvalb. – К., 1997. – 32 s.

Дячок О.В. Социализация подростков в образовательных учреждениях

В статье рассматриваются проблемы, которые на сегодняшний день существуют в школах разных типов и касаются социализации учащихся. Современный мир характеризуется постоянными изменениями. Школа как институт социализации также претерпевает трансформации. Развитие среднего образования в Украине происходит на всех уровнях и, в частности, на государственном. В образовательной системе внедряются реформы и готовятся документы, где прописываются направления развития. Однако, на практике, данный процесс происходит медленно, учебные заведения не успевают и не имеют достаточных ресурсов для удовлетворения потребностей, которые перед ними ставит общество. Как следствие, такая ситуация приводит к тому, что современные выпускники не получают в школах необходимых знаний, навыков и умений, которые им необходимы для дальнейшей жизни. Очевидно, что для обеспечения успешной социализации подростков в образовательных учреждениях, нужно совершенствовать систему образования.

Ключевые слова: социализация; образовательная социализация; национальное воспитание; образование; компетентностный подход; самостоятельность; коммуникативность; коллаборация; критическое мышление; креативность .

Diachok O. Socialization of adolescents in educational establishments

The article discusses the problems that currently exist in schools of different types and associated with the socialization of students. The modern world is characterized by constant change. The school as an institution of socialization is also undergoing transformation. Many schools use scientific achievements and advice of scientists regarding the educational process. However, studies of effectiveness of new programs is not enough, thus there is a need for further research scientists in this area. The problems of the imperfections of school education are important for many countries. The development of secondary education in Ukraine takes place at all levels. In the educational system implemented reforms and preparing documents, where prescribed directions of development. However, in practice, this process is slow, schools do not have time and do not have sufficient resources to meet the needs of that society puts in front of them. This situation leads to the fact that today's graduates are not prepared in the schools the necessary knowledge and skills they need for life. It is clear, that for a successful socialization of teenagers in educational institutions need to improve the education system. An important task is the implementation of programs in educational institutions, interactive training courses on current topics for teens. The modern school should be a space for teamwork, sharing experiences, thoughts and ideas. Measures should be implemented by experts from various fields, with the cooperation of managers and teaching staff of the school.

Keywords: socialization; educational socialization; national education; education; competence-based approach; independence; communicativeness; collaboration; critical thinking; creativity .